

PROLOOG

‘Oslo,’ zei de man en hij bracht het whiskyglas naar zijn mond.

‘Dat is de stad waar je het meest van houdt?’ vroeg Lucille.

Hij staaarde voor zich uit, leek na te denken over zijn antwoord voordat hij instemmend knikte. Ze nam hem op terwijl hij dronk. Hij was lang, zelfs nu hij naast haar zat op de barkruk torende hij boven haar uit. Hij moest minstens tien, misschien zelfs twintig jaar jonger zijn dan haar tweeënzeventig jaar, bij alcoholisten was dat altijd moeilijk te zeggen. Zijn gezicht en lijf leken gesneden uit hout: mager, puur en hard. Zijn huid was bleek en over zijn neus liep een fijn netwerk van blauwe adertjes dat samen met de bloeddorlopen ogen met irissen die de kleur hadden van verwassen denim, erop wees dat hij heftig had geleefd. Heftig had gedronken. Hard was gevallen. En mogelijk had hij ook heftig liefgehad want in de loop van de maand dat hij de nieuwe stamgast was geworden in *Creatures*, had ze een glimp opgevangen van zijn kwetsbaarheid. Hij was een zwerfhond die uit het nest was geschopt en altijd alleen aan de bar naast Bronco, de mechanische stier, zat, die Ben, bareigenaar en rekwisiteur, gejat had van de filmset van *Urban Cowboy*, een film die gigantisch was geflopt. De stier was het bewijs dat Los Angeles niet gebouwd was op filmsuccessen, maar op een vuilnisbelt van financiële en menselijke fiasco's. Meer dan tachtig procent van de films flopte volkomen en er ging veel geld verloren. De stad had het hoogste percentage daklozen van Amerika, vergelijkbaar met Bombay. Het verkeer stond op het punt de stad te wurgen, maar mogelijk zouden straatcriminaliteit, geweld en drugs al eerder tot haar failliet leiden.

Maar de zon scheen. Ja, die verdomde Californische tandartsenlamp ging nooit uit en deed alle blingbling in deze fake-stad schitteren als echte diamanten. Verhalen over successen gingen rond, maar de mensen moesten beter weten. Net zoals zij, Lucille, beter wist. Want zij had er gestaan, op de filmset. En ernaast.

De man naast haar had beslist niet op de set gestaan, ze herkende acteurs onmiddellijk. Maar hij zag er ook niet uit als iemand die bewonderend, hoopvol of jaloers naar de acteurs opkeek. Hij zag eruit alsof het hem allemaal niet kon verdommen. Als iemand die zijn eigen sores had. Was hij een muzikant? Zo'n Frank Zappa-type dat van die ontoegankelijke muziek produceerde in een kelder in Laurel Canyon, een muzikant die nooit was doorgebroken of zou doorbreken?

Na verloop van tijd begonnen Lucille en de nieuwe man knikjes en korte begroetingen uit te wisselen, zoals stamgasten van een bar dat doen, maar dit was de eerste keer dat ze naast hem was gaan zitten en hem had getrakteerd op een drankje. Dat wil zeggen, ze had betaald voor zijn drankje omdat ze had gezien dat Ben zijn creditcard had teruggegeven met een gezicht waarop stond te lezen dat de bankrekening leeg was.

‘Maar Oslo houdt van jou?’ vroeg ze.

‘Waarschijnlijk niet,’ zei hij. Toen hij met zijn hand door zijn borstelige, vuilblonde haar met hier en daar wat grijs ging, viel het haar op dat de middelvinger een metalen prothese was. Een knappe man was hij niet en het leverkleurige litteken dat als een J van zijn mondhoek naar zijn oor liep – als een vis aan de haak – maakte het geheel er niet beter op. Maar hij had iets, iets lelijkmoois en gevaarlijks, zoals sommige collega's in deze stad ook hadden. Christopher Walken, Nick Nolte. En hij had brede schouders, hoewel dat ook zo kon lijken omdat hij verder mager was.

‘Ach ja,’ zei Lucille, ‘we houden het meest van wat niet van ons houdt. We denken dat we alleen maar beter ons best moeten doen en dan zullen we liefde ontvangen.’

‘Wat doe jij?’ vroeg de man.

‘Ik drink,’ zei ze en ze tilde haar whiskyglas op. ‘En geef katten te eten.’

‘Hm.’

‘Eigenlijk wil je weten wie ik ben. Nou, ik ben...’ Ze dronk terwijl ze nadacht over welke versie ze zou opdissen. De versie die ze op feestjes gebruikte of de ware. Ze zette haar glas neer en besloot voor de laatste te gaan. Wat maakte het verdomme ook uit.

‘Een actrice die één grote rol heeft gehad. Julia, in wat nog steeds de beste filmversie van *Romeo en Julia* is, maar die niemand meer kent. Eén grote rol klinkt niet als veel, maar het is meer dan de meeste acteurs in deze stad krijgen. Ik ben drie keer getrouwd geweest, twee keer met een rijke filmproducent die ik heb verlaten met een flinke alimentatie en ook toen kreeg ik meer dan de meeste acteurs. De derde echtgenoot was de enige van wie ik heb gehouden. Een acteur en een adonis zonder geld, discipline en geweten. Hij heeft al mijn geld erdoor gejaagd om er vervolgens vandoor te gaan. Ik hou nog steeds van hem, maar moge hij branden in de hel.’

Ze leegde haar glas, zette het op de bar en gebarde naar Ben dat ze er nog eentje wenste. ‘Tja, en omdat ik me altijd aangetrokken voel tot wat ik niet kan krijgen, heb ik nu geld dat ik niet heb gestoken in een filmproject dat me verleid heeft met de belofte van een grote rol als oudere vrouw. Een project met een interessant manuscript, acteurs die werkelijk kunnen spelen en een regisseur die de mensen iets geeft om over na te denken. Kort samengevat: een project waarvan alle verstandige mensen weten dat het tot mislukken gedoemd is. Dus dat ben ik, een loser met dromen en een typische *Angeleno*.’

De man met het J-litteken lachte.

‘Oké, meer zelfspot heb ik niet,’ zei ze. ‘Hoe heet jij?’

‘Harry.’

‘Je praat niet veel, Harry.’

‘Hm.’

‘Zweeds?’

‘Noors.’

‘Vlucht je voor iets?’

‘Zie ik er zo uit?’

‘Ja. Ik zie een trouwring. Vlucht je voor je vrouw?’

‘Ze is dood.’

‘Ah, je vlucht voor het verdriet.’ Lucille tilde haar glas op voor een toast. ‘Wil je weten van welke plek ik het meest hou? Van deze plek, Laurel Canyon. Niet zoals het nu is, maar zoals het was aan het eind van de jaren zestig. Had je moeten zien, Harry. Als je toen tenminste al geboren was.’

‘Ja, dat heb ik begrepen.’

Ze wees naar de ingelijste foto’s op de muur achter Ben.

‘Alle muzikanten die hier toen kwamen. Crosby, Stills, Nash en hoe heette de laatste ook alweer?’

Harry lachte weer.

‘The Mamas and the Papas,’ ging ze verder. ‘Carole King, James Taylor, Joni Mitchell.’ Ze snoof. ‘Ze zag eruit en klonk als een meisje van de zondagsschool, maar de meeste mannen die ik noemde, heeft ze gehad. Zelfs Leonard heeft ze aan de haak geslagen, hij heeft hier een maandje met haar samengewoond. Ik mocht hem voor een nacht lenen.’

‘Leonard Cohen?’

‘*Himself*. Aardige, lieve man. Hij leerde me het een en ander over het schrijven van teksten op rijm. Dat de meeste mensen de mist in gaan door te beginnen met die ene goede zin en vervolgens verder te gaan in kreupelrijm. De truc is om te beginnen met het kreupelrijm, dat valt niemand op. Als je begint met de mooie zin: ‘*Your hair on the pillow like a sleepy golden storm*, en vervolgens – omdat het rijmen moeten – komt met de banale zin: *We made love in the morning, our kisses deep and warm*, dan heb je de eerste zin verpest. Maar als je het omdraait en schrijft: *We made love in the morning, our kisses deep and warm, your hair on the pillow like a sleepy golden storm*, dan krijgen beide zinnen een natuurlijk ritme. Zo horen we dat omdat we geloven dat de dichter in dezelfde volgorde denkt als hij schrijft. Niet zo vreemd want we verwachten dat wat er gebeurt een gevolg is van wat eerder is gebeurd en niet omgekeerd.’

‘Hm, dat wat er gebeurt een gevolg is van wat er zal gebeuren?’

‘Precies, Harry! Begrijp je?’

‘Weet ik niet. Heb je een voorbeeld?’

‘Jazeker.’ Ze dronk haar glas leeg. Hij moest iets in haar toon hebben gehoord, ze zag dat hij een wenkbrauw optrok en snel de bar scande.

‘Wat nu gebeurt is dat ik je vertel dat ik een filmproject geld schuldig ben,’ zei ze en ze keek door de vuile ruit met de half neergelaten jaloezieën naar de stoffige parkeerplaats voor de bar. ‘Dat is geen toeval, maar een consequentie van wat er zál gebeuren. Er staat namelijk een witte Camaro naast mijn auto.’

‘Met twee mannen erin,’ zei hij. ‘Ze staan er al twintig minuten.’

Ze knikte. Harry had zojuist bevestigd dat ze zich niet had vergist in wat zijn beroep was.

‘Ik zag de auto eerder vandaag voor mijn huis in Canyon staan,’ zei ze. ‘Ik ben daar niet van geschrokken, ze hadden me al gewaarschuwd en gezegd dat ze een schuldeiser zouden sturen en niet een officiële. De lening werd namelijk niet door een bank verstrekt, om het zo maar te zeggen. Als ik naar mijn auto ga, zullen ze me waarschijnlijk iets te vertellen hebben. Ik neem aan dat het daar nu bij blijft, waarschuwingen en dreigementen dus.’

‘Hm, maar waarom vertel je me dit?’

‘Omdat jij een politieman bent.’

Opnieuw wilde hij een wenkbrauw optrekken. ‘Is dat zo?’

‘Mijn vader was bij de politie en jullie herken ik overal. Het punt is dat ik je wil vragen of je een oogje in het zeil wil houden. Als hij tegen me schreeuwt en me bedreigt dan wil ik dat jij naar buiten komt en... ja, eruitziet als een politieman zodat ze ervandoor gaan. Hoewel ik er vrij zeker van ben dat het niet zover zal komen, voel ik me veiliger als je ons in het oog houdt.’

Harry keek haar onderzoekend aan. ‘Oké,’ zei hij slechts.

Lucille was verbaasd. Had hij zich niet een beetje makkelijk laten overhalen? Tegelijkertijd zag ze iets standvastigs in zijn blik wat maakte dat ze hem vertrouwde. Aan de andere kant, ze had Adonis

ook vertrouwd. En de regisseur en de producent al helemaal.

‘Ik ga nu,’ zei ze.

Harry Hole hield zijn glas vast. Luisterde naar het bijna onhoorbare getinkel van de ijsklontjes die smolten. Hij dronk niet. Hij was platzak, zijn leven was voorbij en hij moest genieten van dit drankje. Hij liet zijn blik rusten op een van de foto’s achter de bar. De favoriete schrijver uit zijn jeugd stond erop, Charles Bukowski, de foto was ergens in de jaren zeventig voor de bar genomen, had Ben hem verteld. Bukowski had zijn arm om de schouder van een vriend geslagen en de zon kwam net op. Beiden droegen een hawaiïhemd, hun ogen waren omfloerst en ze hadden een triomfantelijke grijns op hun gezicht alsof ze zojuist na een barre tocht de Noordpool hadden bereikt.

Harry keek naar zijn creditcard, die Ben voor hem op de bar had gegooid.

Leeg. Er stond helemaal niets meer op. *Mission accomplished*. Want zo zat het: drinken tot er niets meer was. Geen geld, geen dagen, geen toekomst. Het enige wat hem nu nog restte was uitzoeken of hij de moed – of de lafheid – had de zaak af te ronden. Er lag een oude Beretta onder het matras in het pension. Hij had die voor vijftentwintig dollar gekocht van de dakloze die in een van de blauwe tenten in Skid Row sliep. Er zaten drie kogels in. Hij legde de creditcard in zijn handpalm en kromde zijn vingers eromheen. Hij draaide zich om en keek uit het raam. Volgde de oudere vrouw terwijl ze over de parkeerplaats liep. Wat was ze klein. Haar kledingstijl leek uit de jaren tachtig te stammen, maar was smaakvol. Zo kwam ze elke ochtend de bar binnen. Maakte ze haar entree. Voor een publiek van twee tot acht man.

‘*Lucille is here!*’ riep Ben altijd voordat hij ongevraagd haar gebruikelijke vergif begon te mengen. Whisky sour.

Maar het kwam niet door de wijze waarop ze de ruimte vulde dat ze Harry aan zijn moeder deed denken. Zijn moeder die in het Radiumhospital was gestorven toen hij vijftien jaar was en haar dood was het eerste kogelgat in zijn hart geweest. Het was Lucilles milde,

lachende en tegelijkertijd trieste blik van een goede, maar introverte ziel. De aandacht die ze anderen gaf als ze vroeg naar hun gezondheidsproblemen, liefdesleven en naasten. En het feit dat ze Harry met rust liet terwijl hij aan de bar zat. Moeder, de vrouw van weinig woorden die het middelpunt was van het gezin, het zenuwcentrum, die zo subtiel aan de touwtjes trok dat je zou kunnen denken dat vader alles besliste. Moeder bij wie je je veilig voelde, die je altijd begreep, de vrouw van wie hij boven alles had gehouden en die daardoor ook zijn achilleshiel was geworden. Zoals die keer in de tweede klas toen er voorzichtig op de deur van het lokaal werd geklopt en moeder daar had gestaan met zijn broodtrommel, die hij was vergeten. Harry's ogen waren automatisch opgelicht toen hij haar zag, maar toen hij een paar klasgenoten hoorde lachen was hij naar de gang gerend en had woedend tegen haar gezegd dat ze hem voor gek zette en dat hij geen brood hoefde. Ze had hem slechts verdrietig aangekeken, hem de broodtrommel gegeven, over zijn wang en haar geaaid en was weer vertrokken. Ze had het er nooit meer over gehad. Natuurlijk had ze het begrepen, zoals ze altijd alles begreep. Toen hij die avond naar bed ging, had hij het ook begrepen. Zij had er niet voor gezorgd dat hij zich opgelaten had gevoeld. Het was het feit dat iedereen het had gezien. Zijn liefde. Zijn kwetsbaarheid. In de loop van de jaren had hij meerdere keren gedacht dat hij haar om vergeving moest vragen, maar dat voelde dom.

Er kwam een stofwolk omhoog op de parkeerplaats, waar Lucille net haar zonnebril opzette. Hij zag het portier van de witte Camaro opengaan en een man met een zonnebril op in een rood piqué shirt stapte uit. Hij ging voor de auto staan en versperde Lucille de weg.

Hij verwachtte een gesprek tussen hen beiden te zien. Maar in plaats daarvan deed de man een stap naar voren en greep Lucille bij haar arm. Hij begon haar naar de Camaro te trekken. Harry zag hoe haar hakken zich in het grind boorden. Nu zag hij ook dat de Camaro geen Amerikaans nummerbord had. Op hetzelfde moment gleed hij van de barkruk. Hij rende naar de deur, duwde die open met zijn elleboog en struikelde bijna op de trap van de veranda. Hij stelde

vast dat hij verre van nuchter was. Zo snel als hij kon rende hij naar de twee auto's. Zijn ogen moesten wennen aan het felle zonlicht. Aan de andere kant van de weg, achter de parkeerplaats, stond een tamelijk vervallen supermarkt, maar hij zag geen andere mensen dan de man en Lucille die naar de Camaro werd gesleept.

'Police!' riep hij. 'Let her go!'

'Please stay out of this, sir,' riep de man terug.

Harry concludeerde dat de man dezelfde achtergrond als hij moest hebben, alleen politiemensen bezigden in zo'n situatie dergelijke beleefde taal. Harry wist ook dat fysiek ingrijpen onontkoombaar was en regel nummer één luidde: niet wachten, de eerste die heel agressief aanvalt, is de winnaar. Daarom minderde hij geen vaart en de ander moest de bedoeling van Harry hebben begrepen, hij liet Lucille los en greep naar iets achter zijn rug. Hij zwaaide zijn hand naar voren. Hij hield een glimmend pistool vast dat Harry onmiddellijk herkende. Een Glock 17, die nu op hem was gericht.

Harry ging langzamer lopen, maar nog steeds in de richting van de man. Hij zag diens oog vanachter zijn pistool. Zijn stem werd half overstemd door een langsrijdende pick-uptruck: 'Ga terug naar waar je vandaan komt, sir. Nu!'

Maar Harry bleef doorlopen. Hij merkte dat hij nog steeds zijn creditcard in zijn rechterhand hield. Zou het zo eindigen? Op een stoffige parkeerplaats in een vreemd land, badend in het zonlicht, berooid en lichtelijk aangeschoten terwijl hij probeerde te doen wat hij niet voor zijn moeder had gedaan, niet voor wie dan ook van wie hij had gehouden?

Hij deed zijn ogen half dicht, klemde zijn vingers rond de creditcard zodat zijn hand een beitel vormde.

De titel van een van Leonard Cohens hits die ze verkeerd had geciteerd ging door zijn hoofd: *'Hey, that's no way to say goodbye.'*

Verdomme, dat was het wel.

HOOFDSTUK 1

Vrijdag

Het was acht uur, een halfuur geleden was de septemberzon boven Oslo ondergegaan en het was allang tijd voor een driejarige om te gaan slapen.

Katrine Bratt zuchtte en fluisterde in de telefoon: ‘Kan je niet slapen, lieffie?’

‘Oma zingt het velkeeld,’ zei het kinderstemmetje snikkend. ‘Waal ben jij?’

‘Ik moest aan het werk, lieffie, maar ik kom gauw weer naar huis. Zal mama wat zingen?’

‘Ja.’

‘Maar dan moet jij je ogen dichtdoen.’

‘Kikkeltjes.’

Katrine begon met zachte, diepe stem het droevige liedje te zingen. ‘Er zaten zeven kikkertjes al in een boerensloot.’

Ze had geen idee waarom het kind in slaap gezongen wilde worden met een liedje waarin kikkertjes bijna doodgaan van kou, honger en verdriet. Maar hoe dan ook, na een paar regels hoorde ze Gert al regelmatig en diep ademhalen en kort daarna klonk de fluisterende stem van haar schoonmoeder in de telefoon.

‘Hij slaapt.’

‘Bedankt,’ zei Katrine, die zo lang op haar hurken had gezeten dat ze haar hand op de grond moest zetten om niet om te vallen. ‘Ik kom zo snel mogelijk.’

‘Neem de tijd die je nodig hebt, kind. Ik zou jou moeten bedanken dat we op hem mogen passen. Hij lijkt zo op Bjørn als hij slaapt.’

Katrine slikte. Ook nu kon ze niet reageren op wat haar schoonmoeder zojuist weer had gezegd. Niet omdat ze Bjørn niet miste, niet omdat ze niet blij was dat Bjørns ouders hem in Gert zagen. Maar omdat het gewoon niet waar was.

Ze concentreerde zich op wat voor haar lag.

‘Heftig slaapliedje,’ zei Sung-min Larsen, die naast haar op zijn hurken was gaan zitten. ‘De kikkertjes bijna dood?’

‘Ik weet het, maar alleen dat liedje wil hij horen,’ zei Katrine.

‘En dan krijgt hij dat,’ zei haar collega met een lach.

Katrine knikte. ‘Heb jij er weleens over nagedacht hoe we als kinderen verwachten dat we onvoorwaardelijke liefde van onze ouders krijgen zonder iets terug te geven? Dat kinderen eigenlijk parasieten zijn. Maar dan worden ze volwassen en verandert alles. Wanneer verliezen we het geloof dat we onvoorwaardelijke liefde zullen krijgen door alleen maar te zijn wie we zijn?’

‘Wanneer is zij dat kwijtgeraakt, bedoel je?’

‘Ja.’

Ze keken naar de dode jonge vrouw die op de bosgrond lag. Haar broek en slipje waren tot op haar enkels naar beneden getrokken, maar de rits van haar dunne donsjas zat dicht. Haar gezicht – dat naar de sterrenhemel leek te staren – was krijtwit in het licht van de schijnwerpers die door de technische recherche tussen de bomen waren gezet. Haar make-up, die meerdere keren leek te zijn uitgelopen en opgedroogd, had strepen getrokken. Haar haren, die flink behandeld waren met chemicaliën, plakten aan de ene kant van haar gezicht. Haar lippen waren volgespoten met siliconen en de valse wimpers stonden als dakjes boven haar ogen. Het ene oog was verzonken in de gebroken oogkas en staarde omhoog. Het andere oog was er niet meer, alleen een lege oogkas restte nog. Misschien kwam het door de vele niet-afbreekbare stoffen dat het lijk er nog relatief goed uitzag.

‘Ik ga ervan uit dat dit Susanne Andersen is,’ zei Sung-min.

‘Ja, ik ook,’ zei Katrine.

De twee politiemensen kwamen van twee verschillende afdelingen. Zij van de afdeling Geweld van het politiedistrict Oslo en hij van Kripos.

Susanne Andersen, 26 jaar, was zeventien dagen vermist geweest en was voor het laatst door een bewakingscamera op het metrostation Skullerud geobserveerd, op twintig minuten lopen hiervandaan. Het enige spoor van de andere vermiste vrouw, Bertine Bertilsen, 27 jaar, was haar verlaten auto op de parkeerplaats van Grefsenkollen, een wandelgebied aan de andere kant van de stad. De vrouw die voor hen lag had blond haar en dat kwam overeen met de beelden van de bewakingscamera van Susanne. Bertine was volgens familie en vrienden op het moment een brunette. Het lijk had bovendien geen tatoeages op haar naakte onderlichaam terwijl Bertine op haar enkel het Louis Vuitton-logo had laten tatoeëren.

Het was een relatief koele en droge septembermaand geweest en de verkleuringen van het lijk – blauw, paars, geel en bruin – kwamen overeen met de bijna drie weken dat het hier had gelegen. Hetzelfde gold voor de geur die kwam van het gas dat het lichaam produceerde en dat uit alle lichaamsopeningen ontsnapte. Katrine was ook de witte plek met dunne haartjes onder haar neusgaten opgevallen: schimmel. In de grote wond in haar hals krioelde het van de geelwitte, blinde vliegenlarven. Katrine had dat zo vaak gezien dat ze daar niet meer van opkeek. Bromvliegen zijn immers net zo trouw als Liverpoolfans, citaat van Harry. Ze duiken altijd binnen een uur op, ongeacht tijdstip, plaats, weer en wind, aangetrokken door de geur van dimethylsulfide die het lichaam begint uit te scheiden vanaf het moment dat het sterft. De vrouwtjesvliegen leggen hun eitjes, een paar dagen later barsten die open, de larven kruipen naar buiten en beginnen van het rottende vlees te eten. Ze verpoppen, de poppen worden vliegen die naar een lijk gaan zoeken waarop ze eitjes kunnen leggen en na een maand komt hun leven ten einde en sterven ze. Zo gaat hun kringloop. Niet zo verschillend van de onze, dacht Katrine. Of beter: niet zo verschillend van die van mij.

Katrine keek rond. De rechercheurs in witte pakken bewogen zich als geluidloze spoken tussen de bomen en elke keer dat de flitsers van hun camera's oplichtten wierpen ze naargeestige schaduwen. Het bos was groot. Eigenlijk liep Østmarka door tot aan de Zweedse grens. Een jogger had het lijk gevonden. Of beter gezegd: de hond van de jogger die niet aangeliend was geweest en tussen de bomen was verdwenen. Het was al donker aan het worden en de jogger – die met een hoofdlamp liep – was roepend achter de hond aan gegaan en uiteindelijk had hij het beest kwispelend naast het lijk gevonden. Dat wil zeggen, over het kwispelen had de jogger niet gesproken, maar zo zag Katrine het voor zich.

‘Susanne Andersen,’ fluisterde ze, maar ze wist niet tegen wie. Mogelijk tegen het lijk als een soort troost en bevestiging dat ze eindelijk was gevonden en geïdentificeerd.

Over de doodsoorzaak bestond geen twijfel. De snee over Susanne Andersens tengere hals leek op een lach. Aan het grootste deel van het bloed hadden vliegenlarven, diverse insecten en mogelijk andere dieren zich tegoed gedaan, maar Katrine zag toch sporen van de bloedfontein in de hei en op een van de bomen.

‘Ter plekke vermoord,’ zei ze.

‘Daar ziet het er wel naar uit,’ zei Sung-min. ‘Denk je dat ze is verkracht? Of is ze na de moord misbruikt?’

‘Na de moord,’ zei Katrine en ze scheen met haar zaklantaarn op Susannes handen. ‘Geen gebroken nagels, geen tekenen van afweer. Maar ik zal vragen of de onderzoekers van het gerechtelijk laboratorium nog dit weekend het lijk willen onderzoeken om te horen wat hun bevindingen zijn.’

‘Obductie?’

‘Die zal niet eerder dan maandag plaatsvinden.’

Sung-min zuchtte. ‘Ja ja, het is dus een kwestie van tijd voor we ergens op Grefsenkollen Bertine Bertilsen verkracht en met doorsneden keel aantreffen.’

Katrine knikte weer. Sung-min en zij hadden elkaar het laatste jaar beter leren kennen en hij had zijn reputatie als een van de beste

rechercheurs van Kripos al enkele keren waargemaakt. Veel collega's meenden dat hij leider van de afdeling Recherche van Kripos moest worden als Ole Winter zou opstappen en dat de afdeling daarmee een veel betere chef zou krijgen. Misschien, maar er waren ook sceptische geluiden van collega's die zich afvroegen of het belangrijkste rechteam van het land wel geleid moest worden door een homoseksuele geadopteerde Zuid-Koreaan die zich kleepte als een man uit de Engelse upperclass. Zijn klassieke tweedjas en suède schoenen stonden in schril contract met Katrines dunne Patagonia-donsjas en Goretex-schoenen. Toen Bjørn nog leefde had hij zo'n outfit *gorpcore* genoemd en ze had begrepen dat het een internationale trend was om gekleed voor een trektocht in de bergen, naar de pub te gaan. Maar ze moest bekennen dat haar ongedwongen, praktische kledingstijl ook te maken had met het feit dat ze niet meer de jonge, rebelse, talentvolle rechercheur was, maar leider van de afdeling Geweld bij de politie Oslo.

‘Wat denk je dat dit is?’ zei Sung-min.

Ze wist dat hij hetzelfde dacht als zij. Geen van tweeën was van plan het woord hardop te zeggen. Nog niet. Katrine schraapte haar keel: ‘Eerst moeten we uitzoeken wat we hier hebben en wat er is gebeurd.’

‘Eens.’

Katrine hoopte dat ze de komende tijd het woord ‘eens’ vaak zou horen van Kripos. Jazeker, ze was uiteraard blij met alle hulp die ze konden krijgen. Vanaf het moment dat Bertine Bertilsen een week na Susanne onder dezelfde omstandigheden werd vermist, had Kripos gemeld dat ze stand-by stonden. Beide vrouwen waren op een dinsdagavond vertrokken zonder degenen met wie de politie had gesproken te vertellen waar ze naartoe gingen en met wie, vervolgens waren ze spoorloos verdwenen. Bovendien waren er nog andere zaken die de twee vrouwen aan elkaar linkten. De politie had de eerste theorie dat Susanne een ongeluk had gehad of zelfmoord had gepleegd, laten varen.

‘Goed, zo gaan we het doen,’ zei Katrine en ze kwam overeind. ‘Ik zal dit melden aan de chef.’

Katrine moest even blijven staan om weer gevoel in haar benen te krijgen. Ze zette de zaklantaarn op haar mobiel aan zodat ze zo veel mogelijk in de voetsporen konden lopen die ze op de heenweg hadden gemaakt. Toen ze buiten de afzetlinten was die tussen de bomen waren gespannen, toetste ze de eerste letters in van de naam van haar chef. Bodil Melling nam op nadat de telefoon drie keer was overgegaan.

‘Met Bratt. Het spijt me dat ik zo laat bel, maar het lijkt erop dat we een van de twee vrouwen hebben gevonden. Vermoord, keel door-gesneden, fontein uit de slagader, waarschijnlijk verkracht of misbruikt. We zijn er vrij zeker van dat het Susanne Andersen is.’

‘Dat is erg,’ zei Melling. Ze zei het toonloos en Katrine zag ogenblikkelijk Bodil Mellings uitdrukkingloze gezicht, fletse kleren, temperamentloze lichaamstaal, gegarandeerd conflictloze gezinsleven en saaie seksleven voor zich. Het enige wat de nieuwe chef leek te triggeren was dat de kamer van de hoofdcommissaris spoedig leeg zou komen te staan. Het was niet dat Melling niet capabel genoeg was, Katrine vond haar alleen ongelooflijk saai, defensief en laf.

‘Moeten we een persconferentie beleggen?’ vroeg Melling.

‘Goed. Wil jij...?’

‘Nee, zolang het om een niet-geïdentificeerd lijk gaat, moet jij het doen.’

‘Samen met Kripos? Ze hadden mensen op de plaats delict.’

‘Ja, goed. Verder nog iets? We hebben gasten.’

In de stilte die volgde hoorde Katrine zacht gepraat op de achtergrond. Het klonk als een rustige discussie, dat wil zeggen met volledige consensus waarbij de ene slechts bevestigde en uitdiepte wat de andere al had gezegd. *Social bonding*. Zo wilde Bodil Melling het. Ze zou gegarandeerd geïrriteerd raken als Katrine het onderwerp weer ter sprake bracht. Katrine had direct na de vermissing van Bertine Bertilsen de mogelijkheid geopperd dat beide vrouwen vermoord waren door dezelfde dader. Melling was duidelijk geweest en had de discussie afgekapt. Katrine moest die gedachte laten varen.

‘Nog één ding,’ zei ze. Ze liet de woorden even hangen en haalde diep adem.

De chef was haar al voor: ‘Het antwoord is nee, Bratt.’

‘Maar hij is de enige specialist die we hebben. En de beste.’

‘En de ergste. Bovendien hebben we hem niet. Godzijdank.’

‘De pers zal naar hem informeren, vragen waarom we niet...’

‘Dan antwoord je naar waarheid dat we niet weten waar hij is.

Denkend aan wat er met zijn vrouw is gebeurd, gecombineerd met zijn labiele karakter en drankmisbruik, zie ik ook niet voor me hoe hij ons in dit moordonderzoek kan helpen.’

‘Ik geloof dat ik weet hoe we hem kunnen vinden.’

‘Stop hiermee, Bratt. Als je over oude helden gaat beginnen zodra een zaak een beetje moeilijk wordt, is dat een impliciete onderschatting van de mensen op de afdeling Geweld over wie je wel beschikt. Wat zal dat doen met hun eigenwaarde en motivatie, denk je, als je vertelt dat je een afgedankt wrak wil binnenhalen? Zoiets noemen ze slecht leiderschap, Bratt.’

‘Oké,’ zei Katrine en ze moest flink slikken.

‘Mooi, ik stel het op prijs dat je het oké vindt. Verder nog iets?’

Katrine dacht na. Melling kon zich kennelijk wel laten provoceren en dan haar tanden laten zien. Prima. Ze keek naar de maansikkel die boven de boomtoppen hing. Gisteravond had Arne, de jonge man met wie ze nu bijna een maand af en toe afsprak, verteld dat er over twee weken een volledige maansverduistering zou zijn, de zogenaamde bloedmaan, en dat ze dat moesten vieren. Katrine had geen idee wat een bloedmaan was, maar het was kennelijk iets wat maar eens in de twee of drie jaar plaatsvond. Arne was zo enthousiast geweest dat ze het niet over haar hart had kunnen verkrijgen om te zeggen dat ze beter niet zo ver vooruit konden plannen, ze kenden elkaar immers nog maar net. Katrine ging conflicten nooit uit de weg en was altijd direct, dat had ze waarschijnlijk van haar vader, een politieman uit Bergen die meer vijanden had dan de stad regendagen, maar ze had geleerd haar gevechten en tijdstippen te kiezen. Maar nu ze erover nadacht, begreep ze dat ze in tegenstelling tot een confrontatie met een man van wie ze niet wist of ze daar een toekomst mee had, deze nu niet moest uitstellen. Hoe eerder, hoe beter.

‘Nog één ding: is het ook oké als ik dat zeg na vragen daarover op de persconferentie? Of tegen de ouders van het volgende meisje dat wordt vermoord?’

‘Dat je wat zegt?’

‘Dat de politie Oslo niet de hulp zal inroepen van de man die drie soortgelijke zaken heeft opgelost en de seriemoordenaars heeft opgepakt omdat we de eigenwaarde van enkele collega’s niet willen beschadigen?’

Er viel een lange stilte en nu hoorde Katrine ook geen gepraat meer op de achtergrond. Tot slot schraapte Bodil Melling haar keel.

‘Weet je, Katrine? Je hebt lang en hard aan deze zaak gewerkt. Doe die persconferentie, slaap dit weekend uit en we spreken elkaar maandag.’

Ze verbrak de verbinding en Katrine belde het gerechtelijk laboratorium. In plaats van de officiële weg te bewandelen, belde ze Alexandra Sturdza, de jonge gerechtelijk arts die geen geliefde en kinderen had en het ook niet zo nauw nam met werktijden. En inderdaad, Sturdza antwoordde dat zij en een collega in de loop van de volgende dag naar het lijk zouden kijken.

Daarna dacht Katrine na over de dode vrouw. Misschien kwam het doordat ze zich op eigen kracht een plaats had verworven in een mannenwereld dat ze altijd een zekere verachting had gevoeld voor vrouwen die zich vrijwillig afhankelijk maakten van mannen. Wat Susanne en Bertine gemeen hadden was het feit dat ze dezelfde, dertig jaar oudere man hadden gedeeld. Vastgoedmagnaat Markus Røed. Hun leven en bestaan waren gebaseerd op het feit dat andere personen, mannen met geld en banen die ze zelf niet hadden, ze onderhielden. Als wederdienst boden ze hun lichaam, jeugd en schoonheid aan. En werd de verhouding openbaar gemaakt dan genoot hun uitverkoren gastheer van de afgunst van andere mannen. Maar in tegenstelling tot kinderen moesten vrouwen als Susanne en Bertine leven met de zekerheid dat de liefde niet zonder voorwaarden kwam. Vroeg of laat zou de gastheer ze laten vallen en dan moesten ze een nieuwe man vinden op wie ze konden parasiteren. Of dus op zich laten parasiteren, het was maar hoe je het bekeek.

Was dat liefde? Of: was dat ook liefde? Waarom niet, twijfelde ze eraan omdat het zo deprimerend was om eraan te denken?

Tussen de bomen, op de grindweg, zag Katrine het blauwe zwaailicht van de ambulance die geluidloos was gearriveerd. Ze dacht aan Harry Hole. Ze had inderdaad in april een teken van leven ontvangen, een ansichtkaart van Venice Beach nota bene met het poststempel van Los Angeles. Als een sonargeluid van een onderzeeër diep in de oceaan. De tekst was kort. 'Stuur geld.' Een grap, maar zeker was ze daar niet van. Sindsdien was het stil.

Doodstil.

De laatste regels van het liedje spookten door haar hoofd.

'Ze kwekten niet, ze kwaakten niet, van honger en verdriet.

Er zaten zeven kikkertjes al in de boerensloot.'